



**Dagmar Marková**

Katedra všeobecnej a aplikovanej etiky FF UKF v Nitre  
E-mail: dmarkova@ukf.sk

**Stanislava Lištiak Mandzaková**

Katedra špeciálnej pedagogiky PF PU v Prešove  
E-mail: stanislava.mandzakova@unipo.sk

Diferencie v preferenciách morálnych  
hodnôt v oblasti sexuality u učiteľov  
a učiteliek špeciálnych základných  
škôl z hľadiska pohlavia / *Differences in  
preferences of moral values in sexuality area of  
teachers at special primary schools in terms of  
sex*

**Abstract**

In this text we present a part of research, which was focused on attitudinal and behavioral attributes of sexuality of people with intellectual disabilities and their socio-cultural and ethical contexts. In order to establish a broader moral frames within which are constructed attitudes of teachers at special primary schools toward sexuality of people with intellectual disabilities, within the research we also focused on the finding of certain moral and axiological preferences in the area of sexuality. Herein we present the ethical-descriptive analysis of partial research results relating to the differences in preferences of selected moral values in sexual relationships within teachers of special primary schools in terms of sex.

**Key words:** Intellectual disability. Sexuality. Morality. Ethics. Values. Special primary school. Ethical-descriptive research.

## ÚVOD<sup>1</sup>

Výskumy sexuálnej morálky v oblasti sexuality osôb s mentálnym postihnutím patria medzi ojedinelé nielen na Slovensku, ale celosvetovo. Obzvlášť sa to týka skúmania súvislostí medzi morálkou v oblasti sexuality všeobecne a sexuálnou morálkou v špecifickej oblasti sexuality osôb s mentálnym postihnutím. V roku 2014 sme realizovali výskum, ktorý bol zameraný na postoje a behaviorálne atribúty sexuality osôb s mentálnym postihnutím a ich sociokultúrne a etické kontexty. S cieľom postihnúť aj morálne rámce, v rámci ktorých sa konštruujú postoje učiteľov a učiteliek špeciálnych základných škôl k sexualite osôb s mentálnym postihnutím, sme sa v rámci výskumu v oblasti sexuálnej morálky zamerali aj na zisťovanie niektorých axiologických preferencií v oblasti sexuality všeobecne. V tomto texte uvádzame stručnú analýzu (pomocou deskriptívnej štatistiky) čiastkových výskumných zistení, ktoré sa týkajú rozdielov v preferenciách morálnych hodnôt v sexuálnych vzťahoch u učiteľov a učiteliek špeciálnych základných škôl z hľadiska ich pohlavia<sup>2</sup>.

## VÝSKUMNÝ SÚBOR A METÓDY

Vo výskume boli celkovo využité kvalitatívne aj kvantitatívne metódy. Tu však prezentujeme tie výsledky, ktoré sme získali pomocou vlastne zostaveného Dotazníka sexuality a sexuálnej výchovy žiakov a žiačok s mentálnym postihnutím. Konkrétne analyzujeme tie položky, ktoré sa týkali zisťovania preferencií hodnôt v sexuálnych vzťahoch. Účastníci a účastníčky výskumu mali priradiť poradie ku každej zo zoznamu nami zostavených hodnôt<sup>3</sup> podľa dôležitosti, akú jej prisudzujú v sexuálnych vzťahoch, pričom 1 = najviac dôležité a 15 (príp. 16<sup>4</sup> u tých, ktorí/é si zvolili aj vlastnú hodnotu) = najmenej dôležité. Pri interpretácii výsledkov je nutné ale brať do úvahy, že zvolené morálne hodnoty sú len výberom z možných preferovaných hodnôt.

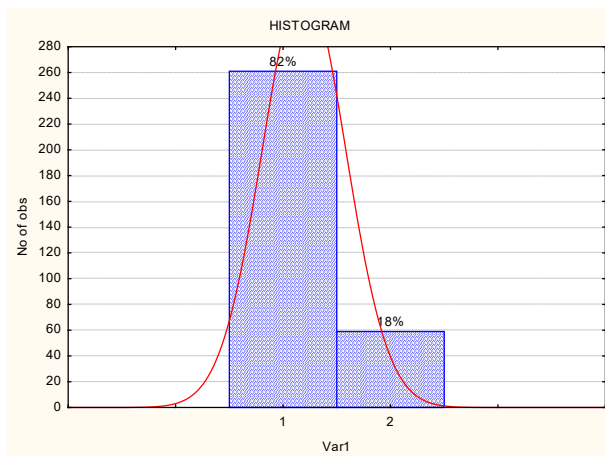
Výskumný súbor tvorili učitelia a učiteľky špeciálnych základných škôl (n = 322). Výskumný súbor nebol reprezentatívny. Priemerný vek u učiteľov a učiteliek špeciálnych základných škôl bol 43,6 rokov a najčastejšie uvádzaný vek bol 40 rokov. Z hľadiska pohlavia vo výskumnom súbore prevládali ženy – 82 %, zastúpenie mužov bolo 18 %, čo je potrebné brať do úvahy pri interpretácii výsledkov. Nakoľko v tomto texte sledujeme diferencie v axiologických preferenciách účastníkov a účastníčok výskumu práve z hľadiska ich pohlavia, tak v grafe č. 1 prezentujeme rozloženie výskumného súboru z hľadiska pohlavia.

1 Text vznikol na základe podpory grantu VEGA 1/0286/14: *Behaviorálne a postoje atribúty sexuality mládeže s ľahkým mentálnym postihnutím v kontexte rizika a prevencie*.

2 Časť výskumných zistení o axiologických preferenciách v oblasti sexuality a ich súvislostiach so sexuálnou morálkou v oblasti sexuality osôb s mentálnym postihnutím u učiteľov a učiteliek špeciálnych základných škôl pozri v: Marková, Lištiak, Mandzáková, 2015.

3 Táto škála bola použitá aj v skoršom výskume sexuálnej morálky a sexuálnych životných štýlov na Slovensku a v Čechách (pozri napr. v Marková, 2015, a i.).

4 Účastníci a účastníčky výskumu mali možnosť vpísať ako 16. hodnotu svoju vlastnú a priradiť jej poradie podľa dôležitosti.

**Graf 1:** Účastníci a účastníčky výskumu podľa pohlavia

Legenda: 1 – ženy, 2 – muži.

## VÝSKUMNÉ ZISTENIA

V rámci výskumu sexuálnej morálky sme u učiteľov a učiteliek špeciálnych základných škôl zisťovali aj rozdiely v hodnotových preferenciách v sexuálnych vzťahoch z hľadiska ich pohlavia<sup>5</sup>. Výsledky Mann-Whitneyho U testu, ktoré sa týkajú rozdielov v preferenciách sledovaných morálnych hodnôt v sexuálnych vzťahoch z hľadiska pohlavia účastníkov a účastníčok výskumu sa nachádzajú v tabuľke č. 1.

Možno vidieť, že štatisticky významné diferencie na 5 % hladine významnosti boli zistené prostredníctvom Mann-Whitneyho U testu v otázke prisudzovania dôležitosti morálnym hodnotám v sexuálnych vzťahoch u učiteľov a učiteliek špeciálnych základných škôl vzhľadom na ich pohlavie v týchto hodnotách:

- tradícia,
- zodpovednosť,
- láska,
- rozkoš,
- stálosť,
- intimita a blízkosť.

<sup>5</sup> Pri interpretácii je nutné brať do úvahy, že vo výskumnom súbore dominovali ženy.

**Tab. 1:** Výsledky Mann-Whitneyho U testu: preferencia morálnych hodnôt v sexuálnych vzťahoch u učiteľov a učiteliek špeciálnych základných škôl – komparácia z hľadiska pohlavia

variable	Mann-Whitney U Test (SMP Teacher)				
	By variable Var1				
Marked tests are significant at $p < ,05000$					
	U	Z	p-level	Z adjusted	p-level
Var211	3991,500	-2,29383	0,021801	-2,31428	0,020653
Var212	4764,500	-0,77652	0,437441	-0,77893	0,436022
Var213	3959,500	2,53475	0,011253	2,56552	0,010303
Var214	4002,500	-1,80184	0,071572	-1,80819	0,070577
Var215	4414,500	2,26742	0,023365	2,52323	0,011629
Var216	4879,500	-0,98332	0,325450	-0,98863	0,322843
Var217	3961,500	-2,65535	0,007923	-2,66666	0,007661
Var218	3735,500	3,34909	0,000811	3,37787	0,000731
Var219	4053,500	2,26115	0,023751	2,28905	0,022077
Var220	4578,000	1,69772	0,089562	1,74064	0,081748
Var221	5233,000	0,04208	0,966434	0,04224	0,966305
Var222	4716,500	-1,07990	0,280188	-1,08393	0,278399
Var223	4804,000	0,10496	0,916406	0,10583	0,915720
Var224	4419,500	-1,01375	0,310702	-1,01680	0,309249
Var225	4083,500	-1,47391	0,140507	-1,48349	0,137946

Legenda:

Hodnoty v sexuálnych vzťahoch: 211 – tradícia; 212 – osobná sloboda; 213 – zodpovednosť; 214 – zábava; 215 – láska; 216 – väšeň; 217 – rozkoš; 218 – stálosť; 219 – intimita, blízkosť; 220 – vernosť; 221 – vzájomná dohoda; 222 – nezávislosť; 223 – bezpečnosť; 224 – fyzické uspokojenie; 225 – vonkajší výzor/atraktivita.

Rozdiely medzi preferenciami morálnych hodnôt v sexuálnych vzťahoch u opýtaných mužov a žien sme popísali pomocou priemeru, a to zvlášť pre odpovede mužov (tabuľka č. 1.B) a zvlášť pre odpovede žien (tabuľka č. 1.A) a to tak, že sme na základe priemerov zostavili poradie dôležitosti, ktoré prisudzujú opýtaní/é muži a ženy jednotlivým hodnotám v sexuálnych vzťahoch od najviac dôležitých po najmenej dôležité.

Celkovo sa ukazuje, že láska a vernosť sú považované za najdôležitejšie hodnoty v sexuálnych vzťahoch bez ohľadu na pohlavie účastníkov a účastníčok výskumu. A naopak, tradícia, vonkajší výzor, resp. atraktivita, nezávislosť a zábava sú považované spomedzi hodnotených hodnôt za najmenej dôležité v sexuálnych vzťahoch.

Diferencie v priemerných poradiach morálnych hodnôt v sexuálnych vzťahoch podľa dôležitosti, akú im pripisujú opýtaní/é muži a ženy, možno popísať konkrétne v týchto hodnotách<sup>6</sup>, v preferenciách ktorých bol identifikovaný štatisticky významný rozdiel (Mann-Whitneyho U test – tab. č. 1):

6 V tabuľkách č. 1.A a 1.B sú hodnoty, v preferenciách ktorých bol pomocou Mann-Whitneyho U testu zistený štatisticky významný rozdiel z hľadiska pohlavia respondentov a respon-

- láska – u žien aj mužov sa láska umiestnila na prvom mieste dôležitosti na základe priemeru, ale hodnota priemeru naznačuje, že ženy (priemer 2,3) prisudzujú vyššiu dôležitosť hodnote láska v sexuálnych vzťahoch v porovnaní s mužmi (priemer 3,0),
- rozkoš – kým u mužov bolo priemerné poradie pri hodnote rozkoš 5., tak u žien je na 9. mieste dôležitosti v sexuálnych vzťahoch,
- zodpovednosť – kým u mužov bolo priemerné poradie pri hodnote rozkoš 6., tak u žien je na 4. mieste dôležitosti v sexuálnych vzťahoch,
- intimita a blízkosť – kým u mužov sú tieto hodnoty na 4. mieste dôležitosti v sexuálnych vzťahoch, tak u žien sú hodnoty intimita a blízkosť na 3. mieste dôležitosti,
- stálosť – kým u mužov bolo priemerné poradie pri hodnote stálosť 8, tak u žien je na 5. mieste dôležitosti v sexuálnych vzťahoch,
- tradícia – kým u mužov bolo priemerné poradie pri hodnote tradícia 14. (predposledné) miesto, tak u žien je na 15. (poslednom) mieste dôležitosti v sexuálnych vzťahoch.

**Tab. 1.A:** Preferencia morálnych hodnôt v sexuálnych vzťahoch u opýtaných žien – učiteliek špeciálnych základných škôl podľa dôležitosti na základe priemeru

Hodnoty v sexuálnych vzťahoch	Priemer	Poradie na základe priemeru
215 – láska	2,33803	
220 – vernosť	3,01887	
219 – intimita, blízkosť	3,96500	
213 – zodpovednosť	4,56311	
218 – stálosť	4,70476	
216 – vášeň	5,43333	
221 – vzájomná dohoda	6,05340	
223 – bezpečnosť	6,69192	
217 – rozkoš	7,11483	
212 – osobná sloboda	8,61692	
224 – fyzické uspokojenie	8,78392	
222 – nezávislosť	10,13171	
214 – zábava	10,41327	
225 – vonkajší výzor/atraktivita	10,73057	
211 – tradícia	11,22277	

---

dentiek, vyznačené hrubým písmom.

**Tab. 1.B:** Preferencia morálnych hodnôt v sexuálnych vzťahoch u opýtaných mužov – učiteľov špeciálnych základných škôl podľa dôležitosti na základe priemeru

Hodnoty v sexuálnych vzťahoch	Priemer	Poradie na základe priemeru
215 – láska	3,03846	
220 – vernosť	4,25490	
216 – vášeň	5,09804	
219 – intimita, blízkosť	5,09804	
217 – rozkoš	5,50000	
213 – zodpovednosť	6,10000	
221 – vzájomná dohoda	6,15686	
218 – stálosť	6,39216	
223 – bezpečnosť	6,89796	
212 – osobná sloboda	8,09804	
224 – fyzické uspokojenie	8,12245	
214 – zábava	9,18367	
222 – nezávislosť	9,62745	
211 – tradícia	9,84000	
225 – vonkajší výzor/atraktivita	10,02041	

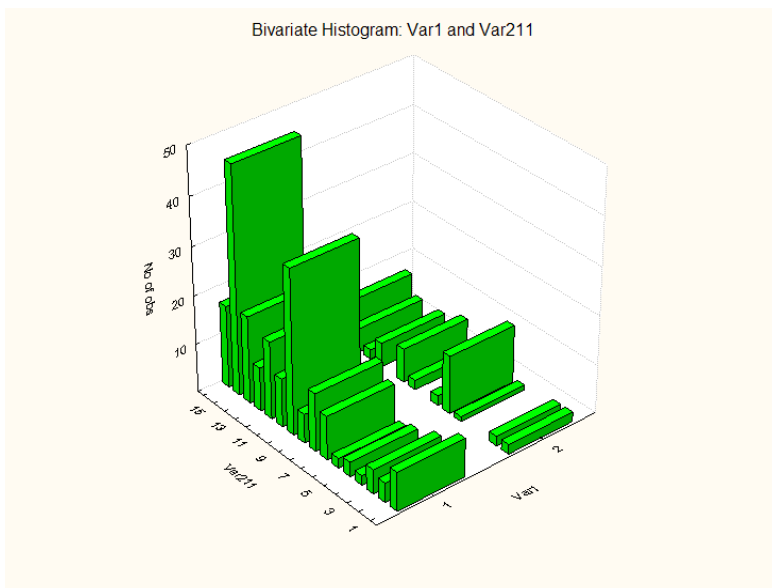
Rozdiely medzi odpoveďami opýtaných mužov a žien (učiteľov a učiteliek špeciálnych základných škôl) deskribujeme podrobnejšie pomocou štatistických ukazovateľov priemer a modus, a to zvlášť pre odpovede mužov (tabuľky B) a zvlášť pre odpovede žien (tabuľky A), ďalej početností, ktoré sú prezentované vždy v prvom grafe pri analýze každej zo sledovaných hodnôt a nakoniec aj prostredníctvom percentuálneho vyjadrenia odpovedí opýtaných mužov (grafy B) a žien (grafy A). V tomto texte však uvádzame tieto výsledky len vo vzťahu k tým hodnotám v sexuálnych vzťahoch, v preferenciách ktorých boli identifikované prostredníctvom Mann-Whitneyho U testu štatisticky signifikantné rozdiely v odpovediach medzi opýtanými mužmi a ženami.

Vo vzťahu k diferenciám v preferenciách hodnoty tradícia v sexuálnych vzťahoch z hľadiska pohlavia opýtaných učiteľov a učiteliek špeciálnych základných škôl z grafov č. 2, 2.A a 2.B môžeme vidieť, že tradícia ako morálna hodnota sa umiestňuje najčastejšie u opýtaných žien (graf č. 2.A) na predposlednom mieste, resp. poslednom mieste u tých, ktoré si nezvolili vlastnú 16. hodnotu – 23 % účastníčok výskumu priradilo hodnote tradícia (pred)posledné miesto z hľadiska jej dôležitosti v sexuálnych vzťahoch a ďalších 8 % ju umiestnilo na posledné (16.) miesto, t.j. ako najmenej dôležitú hodnotu v sexuálnych vzťahoch. Ako najdôležitejšiu hodnotu v sexuálnych vzťahoch ju uviedli 4 % opýtaných učiteliek špeciálnych základných škôl. Často zastúpené (17 %) bolo aj desiate poradie dôležitosti.

Čo sa týka odpovedí mužov (graf č. 2.B), najčastejšie (24 %) opýtaných učiteľov špeciálnych základných škôl hodnote tradícia priradilo 6. miesto podľa dôležitosti v sexuálnych vzťahoch. Ďalších 18 % zvolilo (pred)posledné miesto a 2 % posledné (16. miesto). 14 % umiestnilo hodnotu tradícia na desiate miesto dôležitosti v sexuálnych vzťahoch.

Na základe priemeru bola práve hodnota tradícia preferovaná účastníkmi a účastníčkami výskumu ako najmenej dôležitá v sexuálnych vzťahoch (u mužov na predposlednom a u žien na poslednom mieste podľa dôležitosti v sexuálnych vzťahoch). Pri komparácii uvedených výskumných zistení, ako aj na základe výsledkov Mann-Whitneyho U testu (tab. č. 1) sa ukazuje, že muži (priemer 9,8 – tab. č. 2.B) prisudzujú vyššiu dôležitosť hodnote tradícia v sexuálnych vzťahoch v porovnaní so ženami (priemer 11,2 – tab. č. 2.A).

**Graf 2:** Preferencia hodnoty tradícia v sexuálnych vzťahoch u učiteľov a učiteľiek špeciálnych základných škôl z hľadiska ich pohlavia



Legenda:

*x* – početnosť; *y* – poradie, ktoré príslušnej hodnote účastníčky a účastníci výskumu prideli na základe dôležitosti, ktorú jej prisudzujú v sexuálnych vzťahoch; *z* – pohlavie: 1 – ženy, 2 – muži.

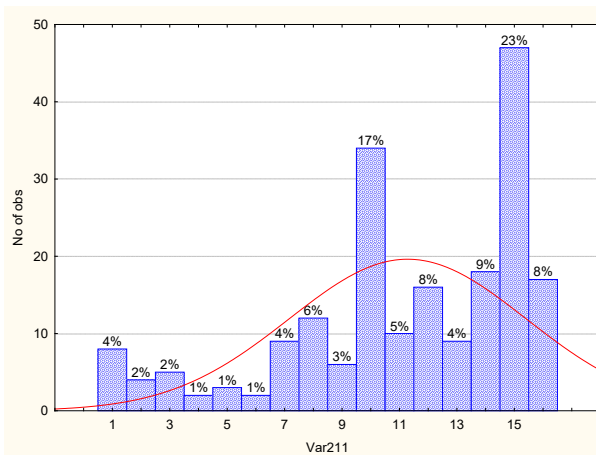
**Tab. 2.A:** Štatistické ukazovatele: preferencia hodnoty tradícia v sexuálnych vzťahoch – ženy

Variable	Descriptive Statistics (SMP Teacher WOMEN)			
	Mean	Mode	Frequency of Mode	Std.Dev.
Var211	11,22277	15,00000	47	4,10737

**Tab. 2.B:** Štatistické ukazovatele: preferencia hodnoty tradícia v sexuálnych vzťahoch – Muži

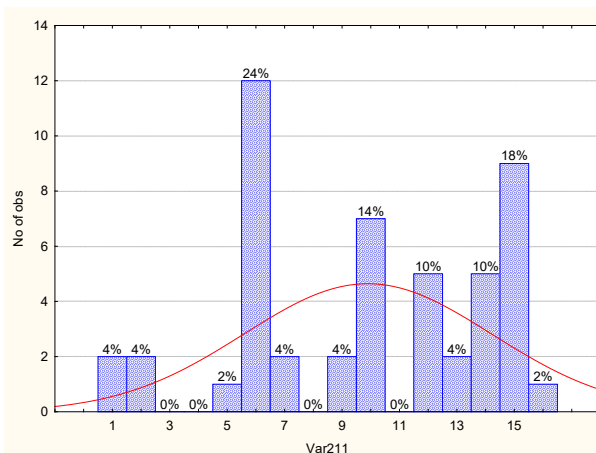
Variable	Descriptive Statistics (SMP Teacher MEN)			
	Mean	Mode	Frequency of Mode	Std.Dev.
Var211	9,84000	6,000000	12	4,29694

**Graf 2.A:** Preferencia hodnoty tradícia v sexuálnych vzťahoch – ženy



*Legenda: Čísla na škále predstavujú poradie, ktoré príslušnej hodnote účastníčky a účastníci výskumu pridelili na základe dôležitosti, ktorú jej prisudzujú v sexuálnych vzťahoch.*

**Graf 2.B:** Preferencia hodnoty tradícia v sexuálnych vzťahoch – muži



*Legenda: Čísla na škále predstavujú poradie, ktoré príslušnej hodnote účastníčky a účastníci výskumu pridelili na základe dôležitosti, ktorú jej prisudzujú v sexuálnych vzťahoch.*

Ako vidieť z nižšie prezentovaných grafov č. 3, 3.A a 3.B, vo vzťahu k hodnote zodpovednosť sa ukazuje, že najčastejšie sa u opýtaných učiteliek špeciálnych základných škôl (graf č. 3.A) umiestnila na prvom mieste dôležitosti v sexuálnych vzťahoch (29 %). 11 % respondentiek ju preferuje ako druhú najdôležitejšiu

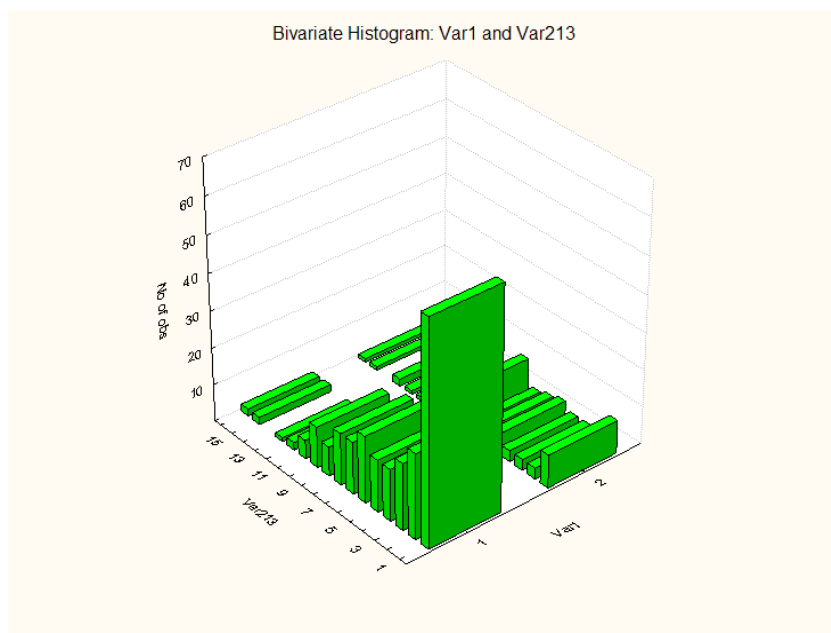


hodnotu v sexuálnych vzťahoch. Hodnotové preferencie zodpovednosti ako najmenej dôležitejšej morálnej hodnoty v sexuálnych vzťahoch zodpovedajú 1 % z preferencií opýtaných učiteliek špeciálnych základných škôl.

Opýtaní muži – učelia špeciálnych základných škôl (graf č. 3.B) najčastejšie (20 %) priradili hodnote zodpovednosť ôsme miesto podľa dôležitosti v sexuálnych vzťahoch. Ďalších 18 % učiteľov špeciálnych základných škôl ju umiestnilo na prvé miesto. Naopak za najmenej dôležitú hodnotu spomedzi posudzovaných hodnôt ju považuje 2 % opýtaných mužov.

Tiež priemer 4,6 u žien a 6,1 u mužov naznačuje vyššie prisudzovanie zodpovednosti ako morálnej hodnoty v sexuálnych vzťahoch. Pri komparácii prezentovaných výsledkov, ako aj na základe výsledkov Mann-Whitneyho U testu (tab. č. 1) sa ukazuje, že muži (priemer 6,1 – tab. č. 3.B) prisudzujú nižšiu dôležitosť hodnote zodpovednosť v sexuálnych vzťahoch v porovnaní so ženami (priemer 4,6 – tab. č. 3.A).

**Graf 3:** Preferencia hodnoty zodpovednosť v sexuálnych vzťahoch u učiteľov a učiteliek špeciálnych základných škôl z hľadiska ich pohlavia



*Legenda:*

*x – početnosť; y – poradie, ktoré príslušnej hodnote účastníčky a účastníci výskumu prideliť na základe dôležitosti, ktorú jej prisudzujú v sexuálnych vzťahoch; z – pohlavie: 1 – ženy, 2 – muži.*

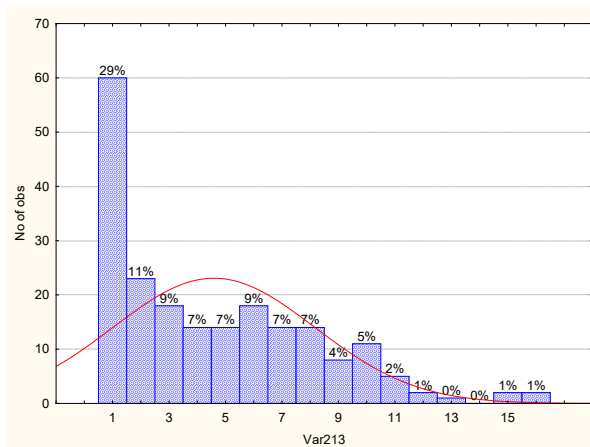
**Tab. 3.A:** Štatistické ukazovatele: preferencia hodnoty zodpovednosť v sexuálnych vzťahoch – ženy

Variable	Descriptive Statistics (SMP Teacher WOMEN)			
	Mean	Mode	Frequency of Mode	Std.Dev.
Var213	4,56311	1,000000	60	3,56178

**Tab. 3.B:** Štatistické ukazovatele: preferencia hodnoty zodpovednosť v sexuálnych vzťahoch – muži

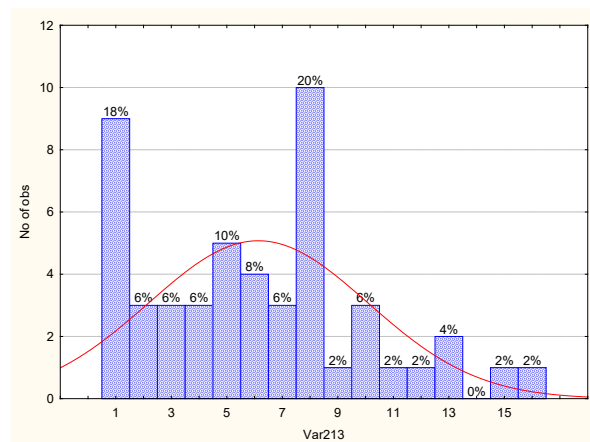
Variable	Descriptive Statistics (SMP Teacher MEN)			
	Mean	Mode	Frequency of Mode	Std.Dev.
Var213	6,10000	8,000000	10	3,92922

**Graf 3.A:** Preferencia hodnoty zodpovednosť v sexuálnych vzťahoch – ženy



*Legenda:* Čísla na škále predstavujú poradie, ktoré príslušnej hodnote účastníčky a účastníci výskumu prideli na základe dôležitosti, ktorú jej prisudzujú v sexuálnych vzťahoch.

**Graf 3.B:** Preferencia hodnoty zodpovednosť v sexuálnych vzťahoch – muži



*Legenda:* Čísla na škále predstavujú poradie, ktoré príslušnej hodnote účastníčky a účastníci výskumu prideli na základe dôležitosti, ktorú jej prisudzujú v sexuálnych vzťahoch.

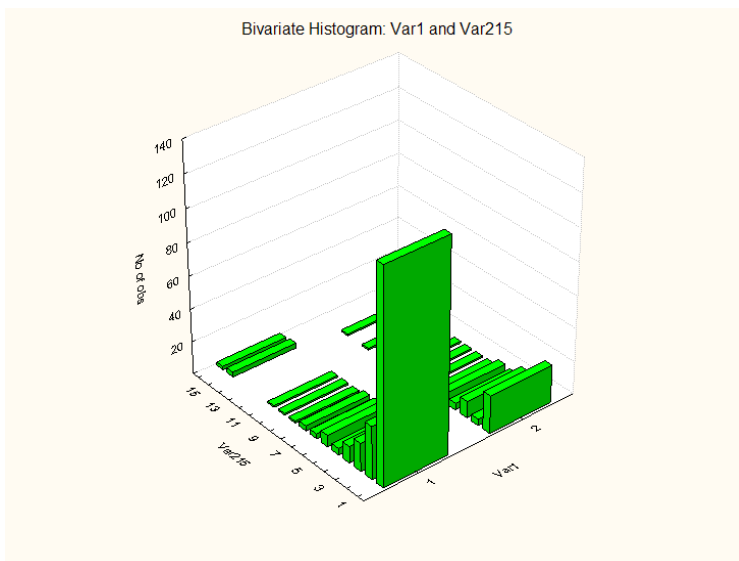
Láska sa podľa očakávania nachádza najčastejšie na prvom mieste dôležitosti ako morálnej hodnoty v sexuálnych vzťahoch ako u opýtaných učiteľov, tak aj učiteliek špeciálnych základných škôl (grafy č. 4, 4.A a 4.B).

Čo sa týka diferencií v preferenciách na základe pohlavia, 61 % z opýtaných žien (graf č. 4.A) ju umiestnilo na prvé miesto dôležitosti v sexuálnych vzťahoch, 15 % ju považuje za druhú najdôležitejšiu hodnotu v sexuálnych vzťahoch a 8 % ako tretiu najdôležitejšiu hodnotu v sexuálnych vzťahoch. Naopak pre 1 % z respondentiek je láska na poslednom a predposlednom mieste, t. j. ako nedôležitá v sexuálnych vzťahoch.

Muži (graf č. 4.B) uvádzali lásku ako najdôležitejšiu hodnotu v sexuálnych vzťahoch v 44 %. Ďalších 19 % opýtaných učiteľov špeciálnych základných škôl zvolilo tretie miesto a 10 % piate miesto na základe dôležitosti, ktorú prisudzujú láske ako morálnej hodnote v sexuálnych vzťahoch.

Na základe priemeru sa láska celkovo umiestnila na prvom mieste poradia podľa jej dôležitosti ako morálnej hodnoty v sexuálnych vzťahoch. Pri komparácii uvedených výskumných zistení, ako aj na základe výsledkov Mann-Whitneyho U testu (tab. č. 1) sa ukazuje, že muži (priemer 3,0 – tab. č. 4.B) prisudzujú nižšiu dôležitosť hodnote láska v sexuálnych vzťahoch v porovnaní so ženami (priemer 2,3 – tab. č. 4.A).

**Graf 4:** Preferencia hodnoty láska v sexuálnych vzťahoch u učiteľov a učiteliek špeciálnych základných škôl z hľadiska ich pohlavia



*Legenda:*

*x – početnosť; y – poradie, ktoré príslušnej hodnote účastníčky a účastníci výskumu prideli na základe dôležitosti, ktorú jej prisudzujú v sexuálnych vzťahoch; z – pohlavie: 1 – ženy, 2 – muži.*

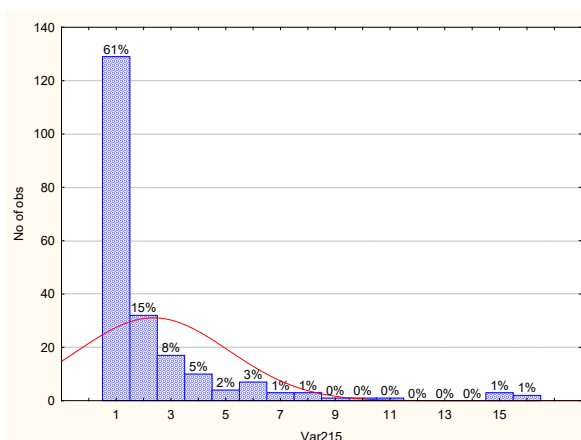
**Tab. 4.A:** Štatistické ukazovatele: preferencia hodnoty láska v sexuálnych vzťahoch – ženy

Variable	Descriptive Statistics (SMP Teacher WOMEN)			
	Mean	Mode	Frequency of Mode	Std.Dev.
Var215	2,33803	1,000000	129	2,73487

**Tab. 4.B:** Štatistické ukazovatele: preferencia hodnoty láska v sexuálnych vzťahoch – muži

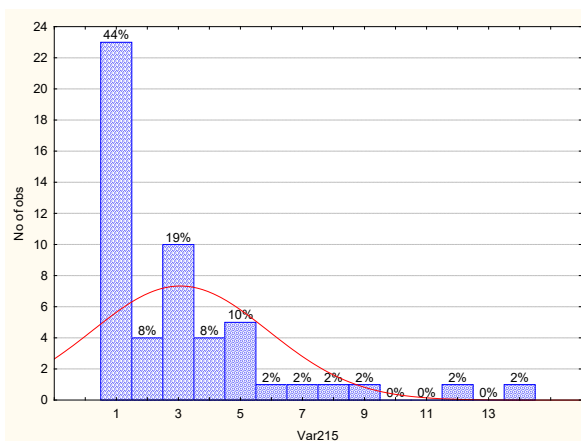
Variable	Descriptive Statistics (SMP Teacher MEN)			
	Mean	Mode	Frequency of Mode	Std.Dev.
Var215	3,03846	1,000000	23	2,82816

**Graf 4.A:** Preferencia hodnoty láska v sexuálnych vzťahoch – ženy



Legenda: Čísla na škále predstavujú poradie, ktoré príslušnej hodnote účastníčky a účastníci výskumu pridelili na základe dôležitosti, ktorú jej prisudzujú v sexuálnych vzťahoch.

**Graf 4.B:** Preferencia hodnoty láska v sexuálnych vzťahoch – muži



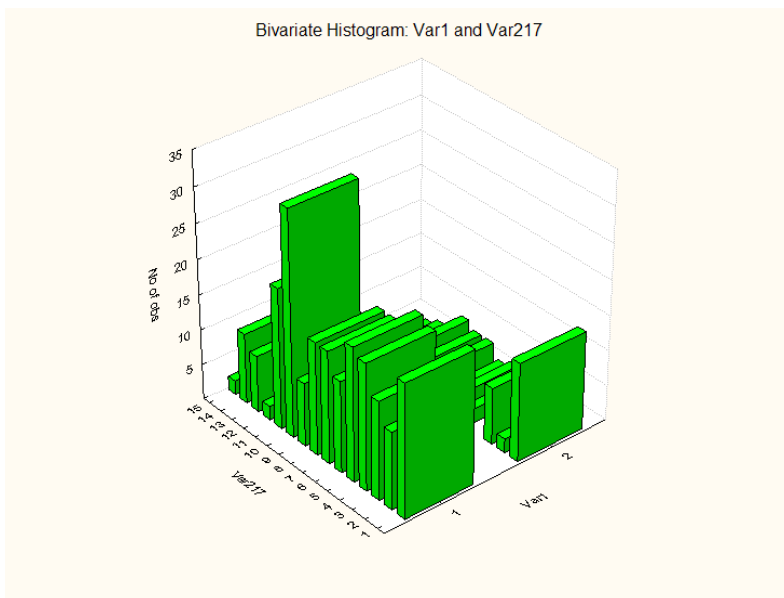
Legenda: Čísla na škále predstavujú poradie, ktoré príslušnej hodnote účastníčky a účastníci výskumu pridelili na základe dôležitosti, ktorú jej prisudzujú v sexuálnych vzťahoch.

Dôležitost' rozkoši ako hodnote v sexuálnych vzťahoch je prisudzovaná respondentmi a respondentkami rôznorodo (grafy č. 5, 5.A a 5.B). Z hľadiska sledovaných diferencií v axiologických preferenciách z hľadiska pohlavia sa ukazuje, že rozkoš je umiestnená u opýtaných žien (graf č. 5.A) najčastejšie na desiatom mieste dôležitosti – uviedlo tak 15 % účastníčok výskumu. Rozkoš ako najdôležitejšiu hodnotu preferuje 9 % opýtaných učiteliek špeciálnych základných škôl, ako druhú najdôležitejšiu hodnotu 5 % a ako tretiu najdôležitejšiu hodnotu v sexuálnych vzťahoch ju umiestnilo 7 % respondentiek. Naopak, pre 1 % učiteliek špeciálnych základných škôl je rozkoš najmenej dôležitou hodnotou v sexuálnych vzťahoch.

Muži prisudzovali hodnote rozkoš v sexuálnych vzťahoch vyššiu dôležitost' v porovnaní so ženami (graf č. 5.B). Najčastejšie (28 %) opýtaných učiteľov špeciálnych základných škôl priradilo hodnote rozkoš prvé miesto v sexuálnych vzťahoch. 16 % opýtaných mužov zvolilo tretie miesto a 10 % desiate miesto. Ako najmenej dôležitú (15. miesto) hodnotu v sexuálnych vzťahoch ju nepovažuje nikto z opýtaných mužov a 2% ju umiestnilo na predposledné (14.) miesto.

Pri porovnávaní získaných výsledkov, ako aj na základe výsledkov Mann-Whitneyho U testu (tab. č. 1) sa ukazuje, že muži (priemer 5,5 – tab. č. 5.B) prisudzujú vyššiu dôležitost' hodnote rozkoš v sexuálnych vzťahoch v porovnaní so ženami (priemer 7,1 – tab. č. 5.A).

**Graf 5:** Preferencia hodnoty rozkoš v sexuálnych vzťahoch u učiteľov a učiteliek špeciálnych základných škôl z hľadiska ich pohlavia



*Legenda:*

*x – početnosť; y – poradie, ktoré príslušnej hodnote účastníčky a účastníci výskumu pridelili na základe dôležitosti, ktorú jej prisudzujú v sexuálnych vzťahoch; z – pohlavie: 1 – ženy, 2 – muži.*

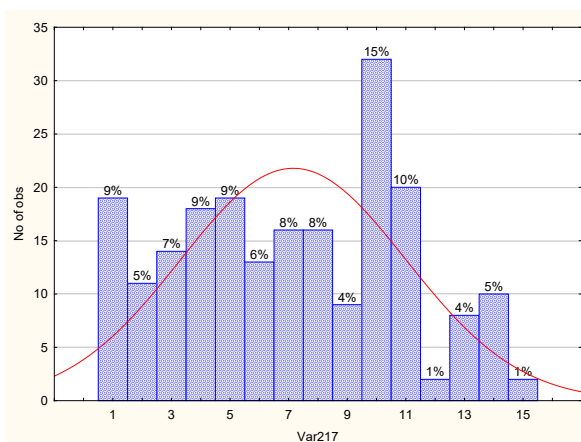
**Tab. 5.A:** Štatistické ukazovatele: preferencia hodnoty rozkoš v sexuálnych vzťahoch – ženy

Variable	Descriptive Statistics (SMP Teacher WOMEN)			
	Mean	Mode	Frequency of Mode	Std.Dev.
Var217	7,11483	10,00000	32	3,82756

**Tab. 5.B:** Štatistické ukazovatele: preferencia hodnoty rozkoš v sexuálnych vzťahoch – muži

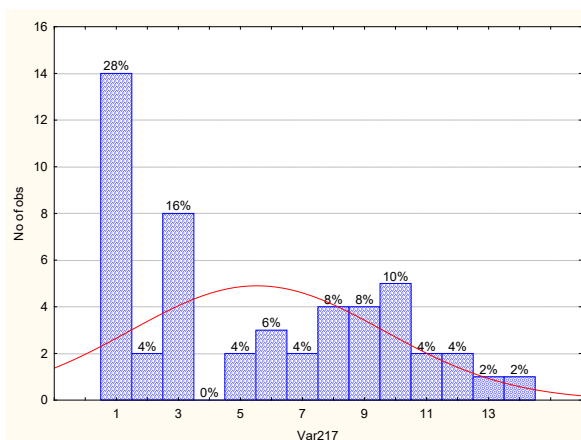
Variable	Descriptive Statistics (SMP Teacher MEN)			
	Mean	Mode	Frequency of Mode	Std.Dev.
Var217	5,50000	1,000000	14	4,07206

**Graf 5.A:** Preferencia hodnoty rozkoš v sexuálnych vzťahoch – ženy



*Legenda: Čísla na škále predstavujú poradie, ktoré príslušnej hodnote účastníčky a účastníci výskumu pridelili na základe dôležitosti, ktorú jej prisudzujú v sexuálnych vzťahoch.*

**Graf 5.B:** Preferencia hodnoty rozkoš v sexuálnych vzťahoch – muži



*Legenda: Čísla na škále predstavujú poradie, ktoré príslušnej hodnote účastníčky a účastníci výskumu pridelili na základe dôležitosti, ktorú jej prisudzujú v sexuálnych vzťahoch.*

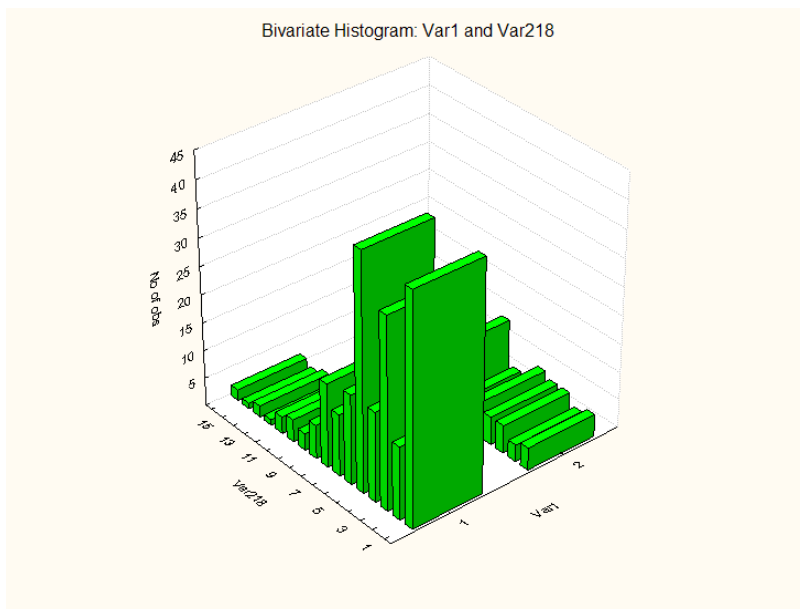
Percentuálne zastúpenie preferencií morálnej hodnoty stálosť v sexuálnych vzťahoch u opýtaných učiteľov a učiteliek špeciálnych základných škôl je zobrazené v grafoch č. 6.A a 6.B.

U žien (graf č. 6.A) je najčastejším poradím pre hodnotu stálosť piate miesto podľa dôležitosti v sexuálnych vzťahoch (u 20 % respondentiek). Pre ďalších 20 % opýtaných učiteliek špeciálnych základných škôl je to najdôležitejšia hodnota, pre 6 % druhá najdôležitejšia a pre 16% tretia najdôležitejšia hodnota v sexuálnych vzťahoch.

U opýtaných mužov (graf č. 6.B) sa hodnota stálosť najčastejšie (22 %) umiestňuje na ôsmom mieste na základe dôležitosti v sexuálnych vzťahoch. Ako najdôležitejšiu hodnotu ju umiestnilo 8 % mužov, ako druhú najdôležitejšiu 6 % a ako tretiu najdôležitejšiu hodnotu v sexuálnych vzťahoch umiestnilo stálosť 10 % opýtaných mužov. Stálosť za nedôležitú považuje 2 % respondentov a pre ďalšie 2 % učiteľov špeciálnych základných škôl je to druhá najmenej dôležitá morálna hodnota v sexuálnych vzťahoch.

Pri komparácii uvedených výskumných zistení, ako aj na základe výsledkov Mann-Whitneyho U testu (tab. č. 1) sa ukazuje, že muži (priemer 6,4 – tab. č. 6.B) prisudzujú nižšiu dôležitosť hodnote stálosť v sexuálnych vzťahoch v porovnaní so ženami (priemer 4,7 – tab. č. 6.A).

**Graf 6:** Preferencia hodnoty stálosť v sexuálnych vzťahoch u učiteľov a učiteliek špeciálnych základných škôl z hľadiska ich pohlavia



*Legenda:*

*x – početnosť; y – poradie, ktoré príslušnej hodnote účastníčky a účastníci výskumu pridělili na základe dôležitosti, ktorú jej prisudzujú v sexuálnych vzťahoch; z – pohlavie: 1 – ženy, 2 – muži.*

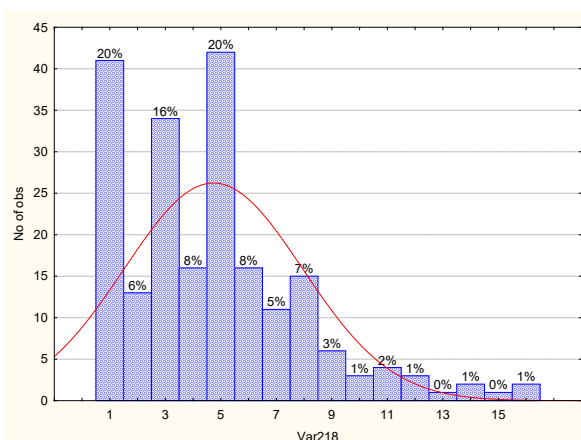
**Tab. 6.A:** Štatistické ukazovatele: preferencia hodnoty stálosť v sexuálnych vzťahoch – ženy

Variable	Descriptive Statistics (SMP Teacher WOMEN)			
	Mean	Mode	Frequency of Mode	Std.Dev.
Var218	4,70476	5,000000	42	3,19367

**Tab. 6.B:** Štatistické ukazovatele: preferencia hodnoty stálosť v sexuálnych vzťahoch – muži

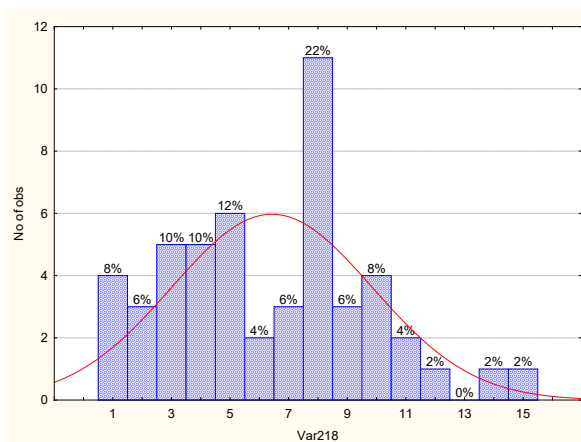
Variable	Descriptive Statistics (SMP Teacher MEN)			
	Mean	Mode	Frequency of Mode	Std.Dev.
Var218	6,39216	8,000000	11	3,40634

**Graf 6.A:** Preferencia hodnoty stálosť v sexuálnych vzťahoch – ženy



Legenda: Čísla na škále predstavujú poradie, ktoré príslušnej hodnote účastníčky a účastníci výskumu pridelili na základe dôležitosti, ktorú jej prisudzujú v sexuálnych vzťahoch.

**Graf 6.B:** Preferencia hodnoty stálosť v sexuálnych vzťahoch – muži



Legenda: Čísla na škále predstavujú poradie, ktoré príslušnej hodnote účastníčky a účastníci výskumu pridelili na základe dôležitosti, ktorú jej prisudzujú v sexuálnych vzťahoch.

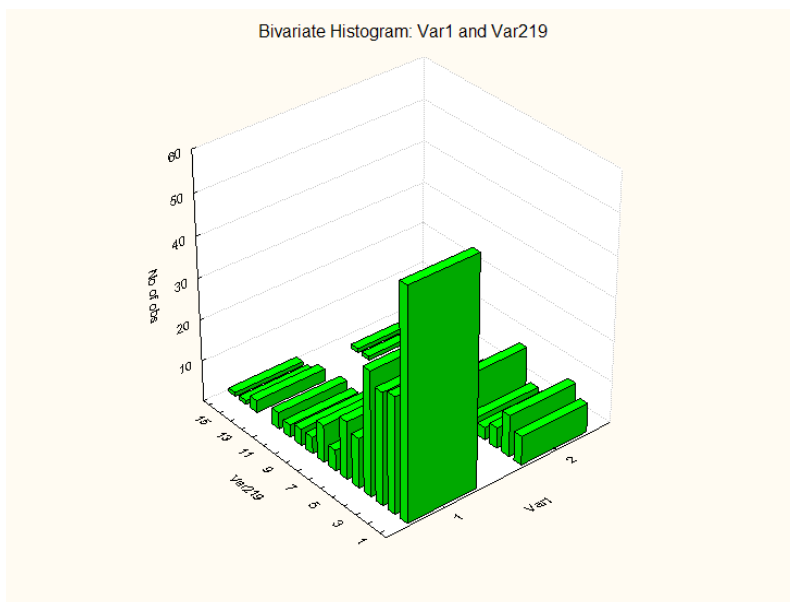


Ako je percentuálne vyjadrené v nižšie uvedenom grafe č. 7.A, pre hodnoty intimita a blízkosť je najčastejšie opäť prvé miesto podľa dôležitosti v sexuálnych vzťahoch (u 28 % opýtaných učiteliek špeciálnych základných škôl). 14 % účastníčok výskumu umiestnilo intimitu a blízkosť na druhé miesto dôležitosti a taktiež 14 % na tretie miesto dôležitosti v sexuálnych vzťahoch. Naopak, morálne preferencie týchto hodnôt ako najmenej dôležitých v sexuálnych vzťahoch sú zastúpené na (pred)poslednom mieste u 1% z opýtaných učiteliek špeciálnych základných škôl.

U opýtaných mužov – učiteľov špeciálnych základných škôl (graf č. 7.B) dominuje šieste miesto dôležitosti, ktorú priradili hodnotám intimita a blízkosť v sexuálnych vzťahoch. Ako najdôležitejšie hodnoty v sexuálnych vzťahoch umiestnilo intimitu a blízkosť 14 % opýtaných mužov, ako druhé najdôležitejšie 20 % a tretie najdôležitejšie hodnoty v sexuálnych vzťahoch 10 %. Na druhej strane, pre 2 % opýtaných učiteľov špeciálnych základných škôl intimita a blízkosť sú najmenej dôležité morálne hodnoty spomedzi posudzovaných hodnôt v sexuálnych vzťahoch.

Pri porovnaní uvedených výsledkov, ako aj na základe výsledkov Mann-Whitneyho U testu (tab. č. 1) sa ukazuje, že muži (priemer 5,1 – tab. č. 7.B) prisudzujú nižšiu dôležitosť hodnotám intimita a blízkosť v sexuálnych vzťahoch v porovnaní so ženami (priemer 4,0 – tab. č. 7.A).

**Graf 7:** Preferencia hodnôt intimita a blízkosť v sexuálnych vzťahoch u učiteľov a učiteliek špeciálnych základných škôl z hľadiska ich pohlavia



*Legenda:*

*x – početnosť; y – poradie, ktoré príslušnej hodnote účastníčky a účastníci výskumu prideli na základe dôležitosti, ktorú jej prisudzujú v sexuálnych vzťahoch; z – pohlavie: 1 – ženy, 2 – muži.*

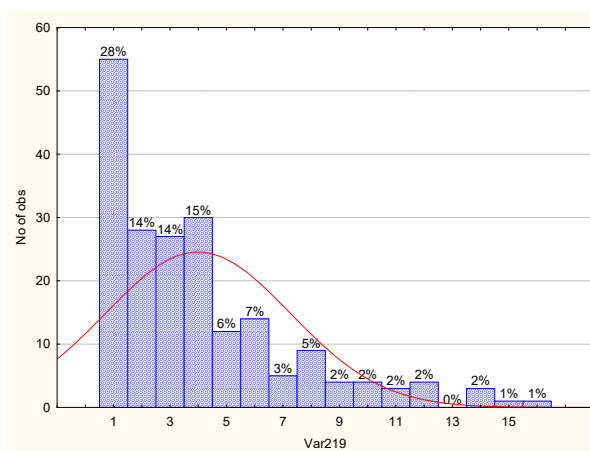
**Tab. 7.A:** Štatistické ukazovatele: preferencia hodnôt intimita a blízkosť v sexuálnych vzťahoch – ženy

Variable	Descriptive Statistics (SMP Teacher WOMEN)			
	Mean	Mode	Frequency of Mode	Std.Dev.
Var219	3,96500	1,000000	55	3,25063

**Tab. 7.B:** Štatistické ukazovatele: preferencia hodnôt intimita a blízkosť v sexuálnych vzťahoch – muži

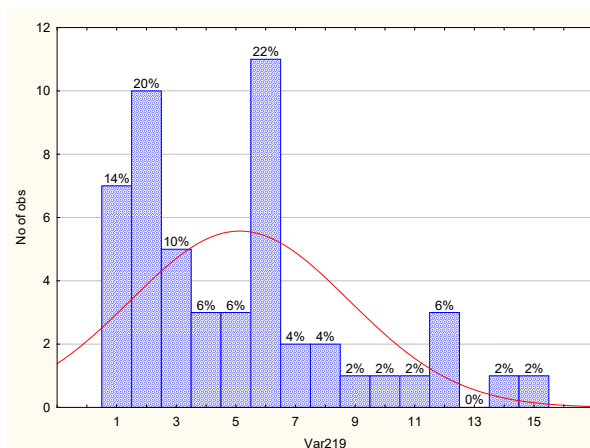
Variable	Descriptive Statistics (SMP Teacher MEN)			
	Mean	Mode	Frequency of Mode	Std.Dev.
Var219	5,09804	6,000000	11	3,65105

**Graf 7.A:** Preferencia hodnôt intimita a blízkosť v sexuálnych vzťahoch – ženy



*Legenda: Čísla na škále predstavujú poradie, ktoré príslušnej hodnote účastníčky a účastníci výskumu pridelili na základe dôležitosti, ktorú jej prisudzujú v sexuálnych vzťahoch.*

**Graf 7.B:** Preferencia hodnôt intimita a blízkosť v sexuálnych vzťahoch – muži



*Legenda: Čísla na škále predstavujú poradie, ktoré príslušnej hodnote účastníčky a účastníci výskumu pridelili na základe dôležitosti, ktorú jej prisudzujú v sexuálnych vzťahoch.*

## ZÁVER

Prezentované výskumné zistenia dokladajú pomernú diverzitu v axiologických preferenciách v sexuálnych vzťahoch u opýtaných mužov a žien (učiteľov a učiteliek špeciálnych základných škôl). Na druhej strane sa ukazuje, že v preferenciách morálnych hodnôt v sexuálnych vzťahoch u opýtaných učiteľov a učiteliek špeciálnych základných škôl dominujú ako najdôležitejšie hodnoty láska a vernosť bez rozdielov z hľadiska pohlavia. Intimite a blízkosti bola tiež opýtanými mužmi a ženami prisudzovaná vysoká dôležitosť, ale ženy ju považovali za viac dôležitú v sexuálnych vzťahoch v porovnaní s mužmi. Naopak, hodnote tradícia je prisudzované predposledné (u mužov) a posledné miesto dôležitosti (u žien) v sexuálnych vzťahoch. To je v súlade s našimi výskumnými zisteniami o axiologických preferenciách mužov a žien na Slovensku a v Čechách<sup>7</sup> (Marková, 2015), podľa ktorých dominujúci morálny ideál sexuálnych a partnerských vzťahov je vzťah prevažne založený na hodnotách ako láska, vernosť a zodpovednosť, ako aj na emocionálnych a vzťahových aspektoch.

Hedonistické hodnoty ako rozkoš a fyzické uspokojenie, ako aj liberálne hodnoty (napr. osobná sloboda či nezávislosť), na základe priemerného poradia neboli preferované medzi najdôležitejšími hodnotami v sexuálnych vzťahoch. Tiež výsledky z výskumu na Slovensku a v Čechách (Marková, 2015) potvrdzujú, že v sexuálnych vzťahoch skôr prevažuje preferovanie morálnych hodnôt ako láska a vernosť v porovnaní s liberálnymi hodnotami alebo hedonistickými hodnotami.

Z hľadiska pohlavia učiteľov a učiteliek špeciálnych základných škôl sme identifikovali štatisticky významné diferencie v prisudzovaní dôležitosti morálnym hodnotám v sexuálnych vzťahoch konkrétne v týchto hodnotách: tradícia, rozkoš, zodpovednosť, láska, stálosť, intimita a blízkosť. Ukazuje sa, že muži prisudzujú vyššiu dôležitosť hodnotám tradícia a rozkoš v sexuálnych vzťahoch v porovnaní so ženami. A naopak, ženy prisudzujú v sexuálnych vzťahoch v porovnaní s mužmi vyššiu dôležitosť hodnotám láska, zodpovednosť, stálosť, intimita a blízkosť. Celkovo sa ukazuje, že hedonistické hodnoty sú viac dôležitejšie pre opýtaných mužov v sexuálnych vzťahoch a emocionálne a vzťahové faktory u žien.

## ZOZNAM LITERATÚRY

1. MARKOVÁ, D. 2015. *Moral values in sexual and partner relationships*. Ljubljana: KUD Apokalipsa and Central European Research Institute Søren Kierkegaard, 2015. ISBN 978-961-6894-67-8.
2. MARKOVÁ, D. – LIŠTIK MANDZÁKOVÁ, S. 2015. *Sexuálna morálka a mentálne postihnutie*. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove. ISBN 978-80-555-1370-6.

<sup>7</sup> Výskumný súbor tvorili českí/é a slovenskí/é denní/é a externí/é študenti a študentky na univerzitách (n = 1022).